

Factors Affecting Quality Assurance for Accreditation of General Education in Private Schools, Changwat Pattani

Chidchanok Churngchow¹ Naran Sriviha²
and Wiroon Sang-ngam³

¹Ph.D.(Educational Research and Testing), Associate Professor,
E-mail: cchidcha@eduadm.edu.psu.ac.th

²Ph.D.(Educational Administration), Assistant Professor,
Department of Educational Evaluation and Research,
Faculty of Education, Prince of Songkla University

³M.Ed.(Educational Evaluation and Research), Assistant District Education Officer,
Office of Permanent Secretary, Ministry of Education

Abstract

The objectives of this research were to describe factors influencing the quality assurance for accreditation of private general education schools, namely input, process and output; and to indicate obstructing factors for the operation of quality assurance for accreditation of this type of schools in Pattani. The study was a qualitative research using explanatory description. The subjects interviewed were Pattani Provincial Education Superintendent, Chief of the Educational Quality Development Group, supervisors from the Office of the Private Education Commission, school administrators, teachers, and school councils of the private general education schools in Pattani. Four major methods of data collection used were an in-depth interview, a participant observation, a focus group discussion and a documentary

analysis. The findings indicated that the most effective factors on the quality assurance for accreditation were: firstly, the process factors (instruction, management and the quality assurance process for accreditation); secondly, the input factors (school administrators, school personnel, students and instructional materials); and lastly, the output factors (evidence of school performance and main results in working respectively). The results also indicated that the factors obstructing the quality assurance operation were staff change, management inconsistent with the school charter, audit system, self-assessment system, self study and assessment skills, participation in the operation and understanding of the quality assurance process. It was suggested that schools and communities work together to specify additional criteria and indicators besides these seven factors, and the Office of the Private Education Commission allow the schools to participate in assessing and considering accreditation outcomes before formal announcement.

Keywords: Educational Accreditation, Quality Assurance, Quality Evaluation

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

จิตชนก เชิงเชาว์¹ ณรงค์ ศรีวิหะ² และ วิรุพห์ แสงงาม³

¹ Ph.D.(Educational Research and Testing), รองศาสตราจารย์

E-mail: cchidcha@eduadm.edu.psu.ac.th

² Ph.D.(Educational Administration), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ ศษ.ม.(การวัดผลและวิจัยการศึกษา), ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านผลผลิต และเพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการพรรณนาเพื่ออธิบาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัดปัตตานี หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จังหวัดปัตตานี ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 4 วิธี คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษามากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน และปัจจัยเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์การเรียน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือปัจจัยด้านผลผลิต ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับหลักฐานการปฏิบัติการหรือร่องรอยการทำงาน และปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานที่เป็นผลมาจากการยอมรับนับถือระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกันตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรของโรงเรียน สภาพการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของโรงเรียน โรงเรียน ระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินตนเอง ทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความรู้ความเข้าใจแนวทางการประกันคุณภาพ สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือ โรงเรียนและชุมชนควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้เพิ่มเติมจาก 7 ปัจจัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนควรให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลและยอมรับผลการรับรองมาตรฐานการศึกษา ก่อนที่จะประกาศผลอย่างเป็นทางการต่อไป

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา, การประเมินคุณภาพ, การรับรองมาตรฐานการศึกษา

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น รุนแรง โดยสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ ความรู้จากสติปัญญาและความสามารถของคน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการศึกษา ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดพลังอำนาจของชาติในการพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมโลก โดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน วิทยากร เชียงกูล (2540, 138-152) ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมาว่า ส่วนหนึ่งเพราะไม่ให้ความสำคัญในกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ขาดการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา คือ เร่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงพจน์ของโรงเรียนและการเรียนรู้ใหม่ จัดให้มีมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มีการประเมินภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งรับการประเมินภายนอกจากหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ รัฐต้องกระจายอำนาจการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และโรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและมาตรฐานที่กำหนด มีกระบวนการที่เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยหลักการดังกล่าว คือ การประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2540, 2)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทยเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 แยกเป็นประเภทการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย มีหน่วยงานจัดการศึกษารวม 11 กระทรวง 54 กรมหรือเทียบเท่า มีสถานศึกษาในระบบโรงเรียนประมาณ 5 หมื่นแห่ง และนอกระบบโรงเรียนประมาณ 4 พันแห่ง (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ, 2540, 98) มืองค์กรที่ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาแยกเป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยในด้านการจัดการศึกษาของเอกชนนั้นให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ที่ว่า " ...สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม..." (สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2540, 9)

การจัดการศึกษาของเอกชนได้มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐบาล โดยในระยะเริ่มแรกจะประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นที่นิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนเป็นอันมาก แต่เมื่อโรงเรียนเอกชนเพิ่มมากขึ้นปัญหาเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษาก็มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องส่งเสริม ควบคุม ดูแลและสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนมีคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540, 13-29) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนไว้ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นแรกส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และขั้นที่สองให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและจะรับรองเป็นช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยยึดหลักการให้โรงเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ประเมินตนเองและนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการจนมั่นใจว่ามีความพร้อมทุกด้านแล้ว ก็แสดงความประสงค์ขอรับการประเมินจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียน โดยเป็นคณะกรรมการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนแต่งตั้ง เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อยืนยันผล ดังนั้นระบบการประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำไปสู่การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นหรืออย่างน้อยก็ไม่ให้ลดลงจากเดิม

ในปี 2538 มีโรงเรียนเอกชนทั่วประเทศได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, 73) และในปี 2540 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้จัดทำนโยบายการรับรองคุณภาพโรงเรียนเอกชนผ่านทางกระบวนการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างกับพื้นที่อื่นในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในด้านความมั่นคงของประเทศ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคม อันเป็นหนทางหนึ่งในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่น ชุมชนและประเทศ โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ โดยถือปฏิบัติตามแนวทางการรับรองคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แต่ในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนเอกชนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาน้อยเมื่อเทียบกับเขตการศึกษาอื่นๆ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่โดยรวมแล้วมีศักยภาพในการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนเอกชนประเภทอื่นจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปัตตานียังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่กำหนดไว้ ประกอบกับได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกๆ ห้าปี

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ใน

การวางแผน และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนทุกประเภทในจังหวัดปัตตานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้านผลผลิต ปัจจัยทางด้านกระบวนการและปัจจัยนำเข้า

2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทการศึกษารายกรณี (Case Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยด้านนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการและปัจจัยด้านผลผลิต โดยตัวแปรตามก็คือ การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา และกำหนดสมมุติฐานว่า ตัวแปรอิสระทั้งสามคือ ปัจจัยด้านนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการและปัจจัยด้านผลผลิตล้วนส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 4 วิธีการหลัก คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยใช้วิธีการพรรณนาเพื่ออธิบาย (Explanatory Description) เป็นหลัก สำหรับรายละเอียดของวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วว่าครอบคลุมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กับการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนของจังหวัดปัตตานีทุกระดับ ทั้งในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน จำนวน 9 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มผู้ให้ข่าวคนสำคัญ (Key Informants) เพื่อใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกสถานศึกษา ที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ใช้วิธีคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน คือ

1.1.1 ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี ในฐานะผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค มีหน้าที่กำกับ ดูแล สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนทุกประเภทในจังหวัดปัตตานี

1.1.2 หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี ที่รับผิดชอบงานพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนทุกประเภทในจังหวัดปัตตานี

1.1.3 ศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ปฏิบัติงานในสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2 มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลืองานด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชนทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา 2 ประกอบด้วยจังหวัด ปัตตานี ยะลา สตูลและนราธิวาส โดยพิจารณาศึกษาพิเศษผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่ได้แนะนำ

1.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการโรงเรียน ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยยึดเกณฑ์ว่า จะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อการรับการประเมินคุณภาพหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการรับรองคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน คือ

1) ผู้บริหารโรงเรียนจิตพิภพพิทยา ดำรงตำแหน่งผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่โดยคนๆ เดียว และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาแล้ว

2) ครูใหญ่โรงเรียนแหลมทองอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนที่เพิ่งยื่นเรื่องขอรับการตรวจสอบและอยู่ระหว่างการเตรียมการรองรับการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา

3) ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอามานะศักดิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งในเขตอำเภอเมืองปัตตานี

4) ครูใหญ่โรงเรียนฮั่วหน้า ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่ตั้งนอกเขตอำเภอเมืองปัตตานี

1.2.2 ครูจากโรงเรียนนวมารามอนุสรณ์ เป็นครูที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว จำนวน 1 คน

1.2.3 กรรมการโรงเรียนจากโรงเรียนแหลมทองอุปถัมภ์ เป็นกรรมการโรงเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาโดยตลอด จำนวน 1 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กับกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและไม่เป็นทางการอีกประมาณ 50 คน รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารทางราชการต่างๆ อีกด้วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

2.1 เก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documents) โดยศึกษาเอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประกอบด้วยเอกสารจากห้องสมุด เอกสารของกระทรวงศึกษาธิการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเอกสารจากการที่ผู้วิจัยเข้าร่วมอบรม ประชุมและสัมมนา เช่น

แนวทางพัฒนาและรับรองคุณภาพการศึกษาของเอกชน: ฉบับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ของกระทรวงศึกษาธิการ เอกสารที่เป็นหนังสือคู่มือปฏิบัติงานของโรงเรียน เรื่อง การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาที่จัด โดยสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขต การศึกษา 2 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2543 ณ โรงแรม ปาร์ควิว จังหวัดยะลา เป็นต้น

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยจัดทำ หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชา ประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงกลุ่ม ผู้บริหารนอกสถานศึกษา และกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน เอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี เพื่อขอ ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการดำเนินงานด้านการ ประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาของ โรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามใน ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2543

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการแปล ความหมายข้อมูลและการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ในรูปแบบต่างๆ โดยได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 รูปแบบ คือ

3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนาความหรือการ พรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) เป็นการ นำเสนอข้อมูลที่ได้รับโดยไม่พยายามตีความหมายหรือ แปลความใดๆ เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง (Facts) ที่ เก็บรวบรวมได้

3.2 การวิเคราะห์เชิงอธิบายความ (Explanatory Analysis) แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.2.1 การอธิบายความในแง่ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relation) ในการ วิเคราะห์จะยึดแนวทางที่สำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไข จำเป็น (Necessity Conditions) กับเงื่อนไขแห่งความ เพียงพอ (Sufficient Conditions)

3.2.2 การอธิบายความในแง่ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-Function Relation) ในการวิเคราะห์จะยึดแนวคิดในเรื่องระบบ (System Concept) เป็นหลัก

3.2.3 การอธิบายความในแง่ความสัมพันธ์เชิงวิวัฒนาการหรือพัฒนาการ (Evolutionary or Developmental) ในการวิเคราะห์จะยึดแนวทาง ภายใต้อคติที่เชื่อว่าภาวะหรือสิ่งต่างๆ ที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบันมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับภาวะที่เป็นอยู่ใน อดีต

4. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล แบ่ง เป็น 2 กรณี คือ

4.1 ตรวจสอบความครบถ้วนและความ พอดีเพียงของข้อมูลในเรื่องที่ต้องการศึกษา ถ้าไม่เพียงพอ หรือครบถ้วน ต้องไปเก็บเพิ่มเติมให้ครบ

4.2 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้และความ แม่นตรงของข้อมูล ให้หลักการสอบถามข้อมูลเรื่องเดียวกันจากผู้ให้ข่าวคนสำคัญ (Key Informants) หลายคน

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สรุปปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการนำ โรงเรียนเอกชนสามัญฯ เข้าสู่การประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานการศึกษา ตอนที่ 2 สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐาน การศึกษา และตอนที่ 3 สรุปปัญหาและอุปสรรคในการ ประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยผล การวิจัยนี้มุ่งสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังที่จะ นำเสนอต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการนำโรงเรียน เอกชนสามัญฯ เข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรอง มาตรฐานการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขที่นำโรงเรียนเข้าสู่การ ประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาในครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยจากรัฐ ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ

1.1 การที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเปลี่ยนแปลงระบบการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน จากที่เคยให้การรับรองโรงเรียนที่ผ่านการประเมินฯ แบบไม่มีเวลาสิ้นสุดมาเป็นแบบให้การรับรองเป็นช่วงๆ ละ 5 ปี

1.2 การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งสาระที่บัญญัติไว้จะส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเอกชนสามัญฯ มากที่สุด โดยเฉพาะในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา ทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องได้รับการประเมินจากภายนอกทุกๆ 5 ปี ทำให้โรงเรียนเอกชนสามัญฯ มาให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น

2. ปัจจัยจากโรงเรียน ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ

2.1 การแข่งขันกับตัวเอง เงื่อนไขนี้จะเกิดขึ้นกับโรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่ยังไม่มีระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตนเองเข้าสู่การแข่งขันในเชิงธุรกิจศึกษากับโรงเรียนอื่น ระยะเวลาในการพัฒนาฯ โดยประมาณ 1-3 ปี แต่บางโรงเรียนใช้เวลาช้านานกว่านั้น

2.2 การแข่งขันกับโรงเรียนอื่น การสร้างความสมดุลในปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในขณะที่ประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจ โรงเรียนเอกชนสามัญฯ จะได้รับผลกระทบมากในด้านจำนวนปริมาณนักเรียนที่ลดลง ซึ่งจะกระทบต่อโครงสร้างการจัดการศึกษาของโรงเรียน การแข่งขันกันเพื่อเพิ่มจำนวนนักเรียนในโรงเรียนจะเป็นการสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

3. ปัจจัยทางด้านสังคม ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ

3.1 ความต้องการของชุมชน การให้ฝ่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการจัดการศึกษาถือเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันโดยเฉพาะชุมชนเพราะชุมชนคือกลุ่ม

ผู้รับบริการ หรือลูกค้าที่สำคัญของโรงเรียนการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องสอดคล้องหรือเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

3.2 การเปลี่ยนแปลงของสังคม สังคมในยุคปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาจึงต้องหาแนวทาง วิธีการหรือยุทธวิธีต่างๆ เข้ามาจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิตในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา ดังนี้คือ

1. ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 7 ปัจจัย คือ

1.1 การใช้หลักสูตร สิ่งที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรมากที่สุด คือ การเปลี่ยนหลักสูตร เช่น ในระดับก่อนประถมศึกษา ปัจจุบันใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษาปี 2540 แต่มีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายโรงเรียนที่ยังไม่เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรนี้ ยังคงใช้หลักสูตรประเภท-การณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ใช้มาแต่เดิม แต่คณะกรรมการตรวจสอบฯ จะยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษาปี 2540 เป็นหลักในการตรวจสอบ ซึ่งจะไม่ตรงกัน สำหรับในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่มีปัญหาในเรื่องของหลักสูตรแกนกลางแต่ในระยะต่อไปจะประสบปัญหาในด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้บริหารที่สำคัญอยู่ 3 ปัจจัย คือ

1.2.1 บทบาทของผู้บริหาร ในปัจจุบันบทบาทของผู้บริหารกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานให้แก่คณะกรรมการชุดต่างๆ เป็นผู้มีส่วนอำนาจในการบริหารงานแทน แต่ก็ยังมีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายโรงเรียนที่ผู้บริหารยังรวบอำนาจการบริหารไว้ที่ผู้บริหารโรงเรียนเหมือนเดิม

1.2.2 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำในดำเนินงานด้านการ

ประกันคุณภาพการศึกษา จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ มีความยุติธรรม และจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือ มีความรู้ในด้านบริหารและด้านวิชาการ สามารถบริหารงานการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้บริหารซึ่งยึดผลลัพธ์เป็นสำคัญ

1.2.3 ทักษะของผู้บริหารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาจะส่งผลต่อการจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

1.3 บุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรของโรงเรียนในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มี 4 ปัจจัย คือ

1.3.1 ความมั่นคงในอาชีพ การสร้างความมั่นคงในอาชีพครูจะส่งผลต่ออัตราการลาออกของครูโรงเรียนเอกชนฯ มาก เพราะจะเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนที่มีความรู้ มีประสบการณ์เอาไว้ในโรงเรียน

1.3.2 การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาและงาน/โครงการที่ตนเองรับผิดชอบเป็นอย่างดี และจะต้องเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.3.3 บทบาทและหน้าที่ของบุคลากร การให้ความสำคัญกับบทบาทและหน้าที่ของบุคลากร โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถที่บุคลากรมีอยู่

1.3.4 การคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นครู วิธีการคัดเลือกบุคลากรของโรงเรียนในหลายๆ วิธีที่โรงเรียนนำมาใช้ เช่น การคำนึงถึงความรู้ความสามารถหรือคำนึงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือจากประเด็นอื่นๆ

1.4 กรรมการโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกรรมการโรงเรียนที่สำคัญมี 3 ปัจจัย คือ

1.4.1 บุคลากรของคณะกรรมการโรงเรียน ที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งจะประกอบด้วยบุคลากรจากภายนอกและบุคลากรของโรงเรียน

1.4.2 ขอบเขตของบทบาทหน้าที่ของกรรมการโรงเรียน โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ทุกโรงเรียนมีกรรมการโรงเรียน แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียนแต่ละแห่งจะแตกต่างกัน บางโรงเรียนจะให้บทบาทกับคณะกรรมการโรงเรียนมาก แต่บางโรงเรียนจะไม่ให้บทบาทแก่คณะกรรมการโรงเรียนเลย

1.4.3 ความเข้มแข็งของคณะกรรมการโรงเรียน โดยมีอิสระในด้านความคิด ไม่ถูกครอบงำ สามารถนำแนวทางของคณะกรรมการโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติได้จริง

1.5 คุณลักษณะของนักเรียนถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของนักเรียนที่สำคัญมี 2 ปัจจัย คือ

1.5.1 ฐานะด้านเศรษฐกิจของนักเรียน หากนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะดีหรือค่อนข้างดี จะส่งผลต่อความพร้อมของนักเรียนในด้านบวกเกือบทุกด้าน

1.5.2 จำนวนนักเรียน หากมีจำนวนน้อยจะง่ายต่อการพัฒนาและควบคุม หากจำนวนนักเรียนมีมากขึ้น การพัฒนาและควบคุมนักเรียนจะยากขึ้น โรงเรียนเอกชนสามัญฯ จังหวัดปัตตานี ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาแล้วและจัดสอนทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่า ระดับมัธยมศึกษาจะได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา ก่อนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา เพราะมีความแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งคือ จำนวนนักเรียนในระดับมัศึกษามีน้อยกว่าระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา

1.6 สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียนคือ ความพร้อมในด้านการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ ซึ่งจะประกอบด้วยความสะดวกรวดเร็วในการเบิกใช้วัสดุ การให้บุคลากรจัดทำหรือผลิตสื่อเองโดยโรงเรียนจะเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่าย การจัดหาสื่อโดยการซื้อ การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครู และการดูแลรักษาสื่อ

1.7 สถานที่และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือ การเพิ่ม

ของจำนวนนักเรียน ซึ่งในบางครั้งทำให้โรงเรียนต้องนำห้องประกอบอื่นๆ เช่น ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ มาจัดทำเป็นห้องเรียนชั่วคราวในพื้นที่ของสนามกีฬา ทำให้สถานที่และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต้องมีของโรงเรียนขาดหายไป

2. ปัจจัยด้านกระบวนการ ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ปัจจัย คือ

2.1 การจัดการเรียนการสอน พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ 3 ปัจจัย คือ

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือ รอบรู้ทั้งทางด้านบริหารและวิชาการควบคู่กันไป โดยเฉพาะด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่ต้องเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ทุ่มเท เสียสละ และคอยตรวจสอบประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา

2.2.2 ครูผู้สอนจะต้องมีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน ทุ่มเทในด้าน การเรียนการสอน ประการสำคัญคือ มีความรักในวิชาชีพครูและมีวิถึญาณของการเป็นครู

2.2.3 วิธีการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจะต้องศึกษาหาแนวทางหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียน และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนที่มุ่งสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามที่มุ่งหวัง

2.2 การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการอยู่ 3 ปัจจัย คือ

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในการที่จะกำหนดทิศทางการบริหารจัดการของโรงเรียน

2.2.2 กรรมการโรงเรียน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการเพราะในปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายแห่งบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยมีคณะกรรมการโรงเรียนถือเป็นคณะกรรมการชุดใหญ่ที่ต้องกำหนดนโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.2.3 ระบบการบริหารของโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสามัญฯ ประกอบด้วยผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่ ดังนั้นในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน กลุ่มผู้บริหารเหล่านี้อาจเกิดความขัดแย้งกันขึ้น จากการแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในโรงเรียนจะทำให้บุคลากรของโรงเรียนขาดความสามัคคีขาดเอกภาพในการจัดการศึกษาและจะส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นการกำหนดระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา

2.3 การเตรียมการของโรงเรียนสู่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมการของโรงเรียนสู่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญอยู่ 3 ปัจจัย คือ

2.3.1 การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน การปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งจะส่งผลกระทบต่อแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

2.3.2 บุคลากรของโรงเรียน หากเปลี่ยนแปลงตัวบุคลากรบ่อยๆ บุคลากรที่เข้ามาใหม่จะขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน การดำเนินงานก็จะเป็นไปแบบไม่ต่อเนื่อง

2.3.3 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่ผ่านการรับรองแล้ว ทำให้การโรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่เพิ่งจะดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ต้องดำเนินการแบบลองผิดลองถูกเพราะมีโรงเรียนต้นแบบให้ศึกษานอกเหนือไปจากเอกสารหรือคู่มือการดำเนินงานการประกันคุณภาพ และรับรองมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนแจกให้

2.4 โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่ดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถรับความช่วยเหลือจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น การขอ

รับความช่วยเหลือที่โรงเรียนต้องการต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งในการขอรับความช่วยเหลือเหล่านี้มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับความช่วยเหลือ 3 ปัจจัย คือ

2.4.1 การเข้าร่วมกิจกรรมในด้านการประกันคุณภาพ และรับรองมาตรฐานที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

2.4.2 ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมความรู้ในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในส่วนที่ขาดหายไป เป็นการเติมเต็มในกระบวนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.4.3 งบประมาณ หากโรงเรียนได้ตั้งงบประมาณในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างพอเพียง จะทำให้นักุลากรเข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น หากตั้งไว้น้อยบุคลากรก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้น้อย จะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียน

2.5 กระบวนการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด ประกอบด้วย ขั้นตอนตั้งแต่การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการ การตรวจสอบ การประเมินตนเอง การเขียนรายงานประเมินตนเอง การขอรับรองมาตรฐานการศึกษา การรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน มี 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คือ ความไม่สอดคล้องระหว่างธรรมนูญโรงเรียนกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายโรงเรียนที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน จึงไม่สามารถนำธรรมนูญโรงเรียนไปเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 3 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ความไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน เช่น งาน/โครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี ไม่ปรากฏอยู่ในแผนงาน ธรรมนูญโรงเรียน และงาน/โครงการที่มีในแผนงานของธรรมนูญโรงเรียนกลับไม่มีในแผนการปฏิบัติการประจำปี ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ปัจจัยที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ถ้าขาดการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการโรงเรียน คณะครู ฯลฯ จะทำให้การเรียนการสอนไม่สนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ 3 การดำเนินงานต้องดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติการประจำปี และพบว่าการทำงานที่ไม่ตรงกับแผนงานที่กำหนด จะส่งผลต่อการดำเนินงานในขั้นการตรวจสอบ การประเมินตนเองและการเขียนรายงานประเมินตนเอง

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอยู่ 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ระบบของการตรวจสอบที่เป็นรูปธรรมที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถขยายผลการตรวจสอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 2 ผู้บริหารกับการให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบ ซึ่งจะมีผลทำให้ผลการตรวจสอบลดความสำคัญหรือมีความสำคัญเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 4 การประเมินตนเอง มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประเมินตนเอง 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ความพร้อมของคณะกรรมการประเมินตนเอง การประเมินตนเองจะเป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนกับเกณฑ์ที่ปรากฏอยู่ในธรรมนูญโรงเรียน หากคณะกรรมการ

ประเมินตนเองขาดความเข้าใจในวิธีการประเมินตนเอง ไม่มีความรู้ในมาตรฐานและเกณฑ์ที่ปรากฏในธรรมนูญโรงเรียน จะทำให้ผลการประเมินตนเองขาดความน่าเชื่อถือ

ปัจจัยที่ 2 ระบบการประเมินตนเอง โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ทุกโรง จะกำหนดแนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นของตนเอง โรงเรียนที่สามารถวางระบบการประเมินตนเองให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของตน จะทำให้โรงเรียนสามารถนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 การเขียนรายงานการประเมินตนเอง พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเขียนรายงานการประเมินตนเอง 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ผู้เขียนรายงาน ถ้าผู้เขียนรายงานการประเมินตนเองไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานจะทำให้การเขียนรายงานไม่สอดคล้องกับกระบวนการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานควรเป็นผู้เขียนรายงานด้วยตนเอง เนื่องจากผู้ประเมินจะตรวจสอบข้อมูลตามหลักฐานที่ปรากฏในรายงาน ซึ่งจะทำให้การประเมินเป็นไปในแนวทางที่ได้ปฏิบัติอย่างแท้จริงในโรงเรียน

ปัจจัยที่ 2 การบูรณาการรายงานการประเมินตนเองของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างรายงานการประเมินตนเองของบุคลากรทุกคนให้มีแบบแผนหรือรูปแบบเดียวกัน

ขั้นที่ 6 การขอรับรองมาตรฐานการศึกษา ขั้นตอนนี้หน้าที่ของโรงเรียนคือยื่นคำร้องขอรับการรับรองมาตรฐานการศึกษา พร้อมกับเอกสารรายงานการประเมินตนเองผ่านทางสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ จากนั้นก็จะเป็นกระบวนการในการส่งเรื่องผ่านไปตามขั้นตอนจนถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขอรับรองมาตรฐาน มีอยู่ 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับจังหวัด ประกอบด้วยสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และสำนักงาน

ศึกษาธิการจังหวัด

ปัจจัยที่ 2 การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสมาคมสมาพันธ์โรงเรียนราษฎร์

ขั้นที่ 7 การรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งจะลงมาตรวจสอบผลการปฏิบัติงานตามที่เขียนในรายงานการประเมินตนเองกับผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลในขั้นนี้อยู่ 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1 การเตรียมบุคลากร เช่น การวางตัวบุคลากรเพื่อรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการฯ จะต้องเป็นบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

ปัจจัยที่ 2 ความพร้อมของเอกสาร หลักฐาน และร่องรอยการปฏิบัติงาน จะต้องชัดเจน สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและถูกต้อง

3. ปัจจัยด้านผลผลิต ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย

3.1 ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนอยู่ 3 ปัจจัย คือ

3.1.1 การนำเอกสารหลักฐานและร่องรอยการทำงานมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงหรือยืนยันผลการปฏิบัติงาน

3.1.2 กระบวนการสรุปผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การจัดทำเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมินผล และการสรุปผลการปฏิบัติงาน

3.1.3 ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในด้านการวัดผล การประเมินผล การวิเคราะห์ การสรุปผล และการรายงานผลการปฏิบัติงาน

3.2 การรายงานผลการดำเนินงาน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรายงานผลการดำเนินงาน คือรูปแบบการรายงาน โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการรายงานอยู่ 4 รูปแบบ คือ การจัดทำเป็นเอกสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ จัดทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์

การรายงานตามโอกาสต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ โรงเรียนจะเลือกรูปแบบใดในการรายงานจะยึดผลการดำเนินงานเป็นหลัก เช่น ถ้าเป็นเรื่องที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนจะใช้วิธีขึ้นแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์หน้าโรงเรียน แหล่งชุมชน หรือประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน แต่ถ้าเป็นการรายงานเพื่อต้องการความช่วยเหลือจะใช้วิธีจัดประชุม ชี้แจง และถ้าเป็นการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดจะใช้วิธีจัดทำเป็นเอกสารหรือสื่อสิ่งพิมพ์ และการรายงานจะเน้นเฉพาะการรายงานผลสำเร็จของงาน

3.3 ผลการช่วยเหลือ พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ต่อโรงเรียน 2 ปัจจัย คือ

3.3.1 ระยะเวลา จากการวิจัยพบว่าหน่วยงานที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนมากที่สุดคือ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอจะมีบทบาทในการช่วยเหลือโรงเรียนด้านการประกันคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุดหรือบางแห่งไม่มีเลย หน่วยงานที่อยู่ห่างออกไปกลับมีบทบาทเพิ่มขึ้นตามลำดับ ประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และรวมไปถึงสมาคมสมาพันธ์โรงเรียนราษฎร์

3.3.2 บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานพบว่าหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ที่เน้นทางวิชาการจะมีบทบาทมากกว่าหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ด้านบริหารและด้านบริการ

3.4 การตรวจสอบเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษา พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตรวจสอบมี 2 ปัจจัย คือ

3.4.1 กระบวนการตรวจสอบ หน่วยรับการตรวจสอบขาดโอกาสชี้แจงในประเด็นที่ไม่ผ่านหรือในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของคณะกรรมการ เช่น กรณีโรงเรียนเอกชนสามัญ บางโรงเรียนรับการตรวจสอบแล้วและกรรมการฯ สรุปผลการตรวจสอบในบางปัจจัยได้ 1 คือ ผ่านแต่ยังไม่ชัดเจนในบางประเด็นต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งทางโรงเรียนมีความข้องใจในผลของการตรวจสอบว่าทำไมจึงไม่ผ่านต่างๆ ที่โรงเรียนคิดว่าน่าจะผ่านในปัจจัยนี้

3.4.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบฯ จากผลการวิจัยพบว่าในคณะกรรมการตรวจสอบแต่ละคนมีความแตกต่างกันหรือไม่มีบรรทัดฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในการตรวจสอบผลการดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องที่เป็นเรื่องเดียวกัน กรรมการแต่ละคนจะใช้พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์เดิมของตัวเองเป็นหลักในการประเมิน

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา

1. ปัญหาด้านการดำเนินงานของโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าปัญหาในด้านนี้คือ

1.1 โรงเรียนบางแห่งไม่ได้ดำเนินการด้านการประกันคุณภาพด้วยตนเองเลย

1.2 ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านต่างๆ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนสามัญ หลายโรงเรียนขาดความพร้อมในด้านของบุคลากร ด้านบริหารจัดการ และด้านปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน

1.3 การดำเนินการไม่ครอบคลุมปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัย ทำให้การดำเนินการขาดทิศทางไม่ตรงประเด็นและไม่ครอบคลุมปัจจัยทุกปัจจัย

1.4 โรงเรียนยังยึดติดกับระบบการบริหารแบบระบบครอบครัว

1.5 การดำเนินการยังมีลักษณะลองผิดลองถูก ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีคู่มือในการดำเนินการ แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในประเด็นนี้คือ การขาดความเชื่อมโยงแนวทางการดำเนินงานที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้

1.6 โรงเรียนเอกชนสามัญ บางโรงเรียนยื่นเรื่องขอรับรองเร็วเกินไป ทั้งๆ ที่โรงเรียนยังไม่มีความพร้อม

2. ปัญหาการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลวิจัยพบปัญหาของโรงเรียนเอกชนสามัญ ดังนี้

2.1 การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงพบว่าในขณะนี้ไม่มีโรงเรียนเอกชนสามัญ ในพื้นที่ทุกประเภทได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เวลามีการประชุมชี้แจงจะเข้าร่วมประชุมกันมาก ทำให้ไม่มีโอกาสในการซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นได้

อย่างทั่วถึง กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะเข้าไปฟังวิทยากร แล้วก็กลับมาโรงเรียน โดยไม่รู้ว่าจะนำสิ่งที่วิทยากรพูดมาดำเนินการอย่างไรให้เป็นรูปธรรม

2.2 คำแนะนำของหน่วยงานต่างๆ มีความหลากหลายหรือขัดแย้งกันในการนำไปสู่การปฏิบัติ

2.3 การจัดประชุมในส่วนกลาง โดยทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนหรือสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์จัด มีหัวข้อน่าสนใจ มีสิ่งใหม่ๆ แต่ไกลเกินไป ทำให้รู้สึกถ้าเข้าไปร่วมแล้วจะไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ถ้าไม่เข้าร่วมก็กลัวตามโรงเรียนอื่นๆ ไม่ทัน

3. ปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนน้อย หรือไม่มีเลยในบางกิจกรรม

3.1 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ส่วนใหญ่จะกำหนดบทบาทของกรรมการโรงเรียนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกันน้อย

3.2 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในพื้นที่ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานของโรงเรียน

3.3 การมีส่วนร่วมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ

4. ปัญหาในบรรทัดฐานการตรวจสอบ จากการที่โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วมาประชุมแลกเปลี่ยนกัน พบว่า คณะกรรมการแต่ละคนที่ลงมาตรวจสอบยังไม่มีแนวทางการตรวจสอบที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

5. ผลการตรวจสอบ มีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ บางโรงที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว และไม่คอยเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบ ซึ่งนับว่าในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ควรจะนำไปพิจารณาหาแนวทางการดำเนินการใหม่ ที่ต้องเป็นแนวทางที่ทำให้โรงเรียนที่ขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ยอมรับผลการตรวจสอบ และผลการรับรองมาตรฐานก่อนที่จะประกาศผลอย่างเป็นทางการ

6. ปัญหาอื่นๆ มีผู้บริหารโรงเรียน 1 โรง เกิดความสงสัยว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ

โรงเรียนแต่ละโรงเรียน ทางโรงเรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ เป็นจำนวนมากแล้ว ทำไมเวลาที่โรงเรียนจะขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ทางโรงเรียนจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับคณะกรรมการฯ ที่มาตรวจสอบอีก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายนอกโรงเรียน

1.1 ปัจจัยจากรัฐ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจากรัฐประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงระบบการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจากเดิมที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนดให้โรงเรียนที่ผ่านการประเมินไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด เป็นการให้การรับรองเป็นช่วงระยะ 5 ปี

1.1.2 การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งโรงเรียนทุกโรงจะต้องได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอกทุกๆ 5 ปี ทำให้โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ให้มีความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของจำรัส นองมาก (2538, บทคัดย่อ) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้เป็นที่มั่นใจของผู้ปกครองและรัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างแท้จริงนั้น จะต้องดำเนินการในลักษณะของการรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษา ตามแนวทางสากล 2 ส่วน คือ

1) การกำหนดคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับให้ชัดเจนด้วยการกำหนดองค์ประกอบเป็นกรอบดำเนินงาน แล้วมากำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน เห็นภาพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติงานแต่ละเรื่อง

2) การประเมินและพัฒนา เพื่อดำเนินงานให้บรรลุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นการปฏิบัติโดยอาศัยหลักการวิจัยและพัฒนาเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของโรงเรียน เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งก็มีการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงเป็นวงจรใหม่ต่อไป

จัดกระทำโดยบุคคลหลายกลุ่ม คือ การประเมินตนเอง การประเมินโดยคณะกรรมการตรวจเยี่ยม การประเมินจากคณะกรรมการรับรองมาตรฐาน

ด้วยปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนเอกชนสามัญ ในจังหวัดปัตตานีให้ความสำคัญในการดำเนินงานการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษามากยิ่งขึ้น และเป็นแรงผลักดันที่จะดำเนินการให้โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

1.2 การเปลี่ยนแปลงของสังคม จากผลการวิจัยพบว่า สังคมในยุคปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาจึงต้องการแนวทาง วิธีการ หรือยุทธวิธีต่างๆ เข้ามาจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการประกันคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาเป็นยุทธวิธีหนึ่งที่น่ามาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับวิชิต ดันศิริ (2542, 170) ที่ได้กล่าวว่า สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ชาวไทยคงจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว การศึกษาเท่านั้นที่จะเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนให้เกิดความเข้าใจการยอมรับหรือปฏิเสธ การศึกษาเป็นกระบวนการของเหตุผลที่จุดให้มนุษย์ขึ้นจากความโง่เขลา และสอดคล้องกับคำกล่าวของกรมวิชาการ (2540, 21-22) ที่ว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคมมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคน การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญจากภายนอกอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้โรงเรียนเอกชนสามัญ ในจังหวัดปัตตานี เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา คือความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายในโรงเรียน

2.1 ปัจจัยด้านการนำเข้า ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริหารที่สำคัญมี 3 ปัจจัย คือ

1) บทบาทของผู้บริหาร ในปัจจุบันบทบาทของผู้บริหารกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยได้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานให้แก่คณะกรรมการชุดต่างๆ เป็นผู้มีส่วนอำนาจในการบริหารงานแทน แต่มีโรงเรียนเอกชนสามัญหลายโรงที่ผู้บริหารยังรวมอำนาจการบริหารไว้ที่ผู้บริหาร

2) คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ มีความยุติธรรมและที่สำคัญคือ จะต้องเป็นผู้บริหารอาชีพ คือมีความรู้ในด้านการบริหาร และด้านวิชาการ สามารถบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทักษะคติของ ผู้บริหาร เกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จะส่งผลต่อการจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทรานี สงวนนาม (2533, บทความย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับจิวไรรัตน์ สุตรุ่ง (2539, 132) บัณฑิตศรีอินทร์ (2538, บทความย่อ) ที่พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานประกอบด้วยความสามารถ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารทำงานกับครูได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ความสามารถแล้ว ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะ

ของผู้บริหารที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานและไม่ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม ความมีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทันสมัย นอกจากนี้สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, 9) ได้กล่าวหาหนึ่งในวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย ในอนาคตผู้บริหารจะลดบทบาทการสั่งการ และเพิ่มบทบาทการบริหารแบบร่วมมือ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีหลายตำแหน่ง คือ ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ ซึ่งแต่ละตำแหน่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามหากต้องการให้สถานศึกษาได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่คุณลักษณะ ตลอดจนทัศนคติให้เอื้อต่อการที่จะนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา

2.1.2 บุคลากรของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรของโรงเรียนในการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษามี 4 ปัจจัย คือ

1) ความมั่นคงในอาชีพ การสร้างความมั่นคงในอาชีพครูจะส่งผลต่ออัตราการลาออกของครูโรงเรียนเอกชนมาก เพราะเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์ไว้

2) การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน การให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และงานโครงการที่ตนเองรับผิดชอบเป็นอย่างดี และต้องเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3) บทบาทและหน้าที่ของบุคลากร การให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของบุคลากรโดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถที่บุคคลมีอยู่

4) การคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นครู ต้องคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานที่จะเกิดจากบุคลากร

เหล่านี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเซวง ซึนธีระพงศ์ (2538, บทคัดย่อ) ที่พบว่าตัวประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูคือตัวประกอบด้านขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านสวัสดิการ ด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งตัวประกอบแต่ละตัวมีลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ หากครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงานดี เขาจะพยายามทำงานเต็มกำลังความสามารถ พยายามปรับปรุงและเสริมสร้างบุคลิกของตนเองให้เหมาะสมอยู่เสมอ สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน และส่งเสริมให้ครูมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ และถ้าครูมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดีแล้ว จะทำให้ครูเป็นที่รักและเคารพนับถือของบุคคลทั่วไป ทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจดี ทำงานด้วยใจรัก และอุทิศตนให้กับงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจุมพล พูลภัทรชีวิน (2531, บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูในโรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้สอนตรงตามสาขาที่เรียนมา ได้รับเงินเดือนตรงตามวุฒิและโรงเรียนมีโอกาสคัดเลือกครูตามที่ต้องการ

ดังนั้นในการที่จะนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสามัญฯ นั้น โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาและรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนกำหนดความรับผิดชอบให้ตรงกับความรู้ ความสามารถของบุคลากรแต่ละคน

2.1.3 นักเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของนักเรียนถือเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่สุดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของนักเรียนที่สำคัญมี 2 ปัจจัยคือ 1) ฐานะด้านเศรษฐกิจของนักเรียน พบว่าหากนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี จะส่งผลต่อความพร้อมของนักเรียนในด้านบวกทุกด้าน 2) จำนวนนักเรียน พบว่าถ้าจำนวนนักเรียนน้อย จะง่ายต่อการพัฒนาและควบคุม และถ้าจำนวนนักเรียนมีมากขึ้น การพัฒนาและควบคุมนักเรียนจะยากขึ้น โรงเรียนเอกชนสามัญที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

แล้ว ซึ่งจัดสอน 3 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พบว่า ระดับมัธยมศึกษาจะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ก่อนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับจุฬพล พูลภัทรชีวิน (2531, บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้ปกครองคาดหวังที่จะให้นักเรียนเรียนต่อในระดับสูงขึ้น เกี่ยวกับจำนวนนักเรียนนั้น สำนักงาน ก.ค. ได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา คือ 40:1 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542, 15) แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นไม่ควรมีนักเรียนเกิน 40 คนในห้องเรียน เนื่องจากทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในที่สุด

2.1.4 สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านสื่ออุปกรณ์ ประกอบด้วย ความสะดวก ความรวดเร็วในการเบิกใช้วัสดุ การให้บุคลากรจัดทำหรือผลิตเอง โดยโรงเรียนจะเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่าย การจัดหาสื่อ โดยการซื้อ การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครู และการดูแลรักษาสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูไรรัตน์ สุตรุ่ง (2539, 146) ที่พบว่า การจัดหาสื่อหรือการได้มาซึ่งสื่อการสอนมี 3 ลักษณะ คือ โรงเรียนจัดหาให้ ครูผู้สอนจัดหาเอง และครูให้นักเรียนจัดทำ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากจะช่วยให้ นักเรียนสนใจบทเรียนแล้ว ยังช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นหากโรงเรียนได้มีการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไว้ให้พร้อม และอำนวยความสะดวกในการนำไปใช้ประกอบการสอน จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.2.1 การจัดการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนมี 3 ปัจจัยคือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือรอบรู้ทั้งด้านการบริหาร และวิชาการควบคู่กันไป โดยเฉพาะด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ทุ่มเท เสียสละและคอยตรวจสอบ ประเมินผลการเรียนการสอนอยู่เสมอ 2) ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน ทุ่มเทในด้านการเรียนการสอน ประการสำคัญคือการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนต้องศึกษาหาแนวทางหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประการสำคัญคือ มีความรักในวิชาชีพครู และวิญญาณของความเป็นครู 3) วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยจะต้องหาสื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2541, 31-32) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้การศึกษามีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการระบบคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานและสอดคล้องกับคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2541, 6) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดองค์การบริหารการศึกษาในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารมืออาชีพที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุรชาติ สังข์รุ่ง (2543, 35) ที่ได้กล่าวถึงเป้าหมายการผลิตครูตามแนวทางการปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งเน้นสร้างคุณลักษณะเฉพาะของครู 3 ด้าน คือ ด้านภาพลักษณ์ เน้นความเป็นครูดี ครูเก่ง ที่มีความศรัทธาในอาชีพ ด้านสมรรถนะเน้นความรู้ ความสามารถทั้งทางด้านเนื้อหาวิชาขั้นต่ำปริญญาตรี ตลอดจนทักษะความสามารถในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดสร้างสรรค์ ด้านกระบวนการและเทคโนโลยี เน้นการใช้กระบวนการและเทคโนโลยี การ

สร้างแรงจูงใจให้ทุนเรียนจบแล้วมีงานทำ เน้นกระบวนการผลิตแนวใหม่ที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีส่วนร่วมและลงมือเรียนรู้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน

2.2.2 การบริหารจัดการ จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ มี 2 ปัจจัยคือ 1) ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุดในการที่จะกำหนดทิศทางการบริหารจัดการโรงเรียน 2) กรรมการโรงเรียน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายโรงเรียนบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการโดยมีคณะกรรมการโรงเรียนถือเป็นกรรมการชุดใหญ่ที่ต้องกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญรุ่ง กวีรัตน์ธำรง (2538, บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนด้านการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ด้านการตัดสินใจ ด้านการกำหนดเป้าหมายและนโยบาย ด้านการควบคุมบังคับบัญชา ด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจูงใจและด้านภาวะผู้นำ และสอดคล้องกับสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2541, 33) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การศึกษามีคุณภาพนั้น กระบวนการบริหารจัดการต้องมุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในรูปแบบกรรมการโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 ที่กำหนดองค์ประกอบและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้กำหนดหน้าที่ไว้คือ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

(<http://www.onec.go.th>, 2543, 3)

ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสามัญ จำเป็นต้องคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.3 กระบวนการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาที่ประกอบด้วยขั้นตอนตั้งแต่การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการ การตรวจสอบ การประเมินตนเอง การเขียนรายงานประเมินตนเอง การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนคือ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพราะมีโรงเรียนเอกชนสามัญฯ หลายโรงที่บุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน จึงไม่สามารถนำธรรมนูญโรงเรียนไปเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับสงบ ลักษณะ (2541, 6) ที่กล่าวว่าขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจะต้องวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของชุมชน ศักยภาพของโรงเรียน กำหนดเป็นแผน นโยบายการจัดการศึกษา เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา คุณภาพของนักเรียนที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นในแต่ละชั้น/วิชา แนวทางการจัดการเรียนการสอน จุดเด่นจุดเน้นของโรงเรียนที่ต้องการแสดงความร่วมมือกับโรงเรียนอื่นและแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น ฯลฯ เมื่อคณะกรรมการโรงเรียนยอมรับและเห็นชอบก็ลงนามเป็นเอกสาร "ธรรมนูญโรงเรียน" ที่เป็นสัญญาประชาคม

ขั้นที่ 2 แผนดำเนินงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแผนดำเนินงาน มีอยู่ 3 ปัจจัยคือ

1) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนเอกชนจะต้องกำหนดงานโครงการในแผนปฏิบัติการ

ประจำปีที่สุดคล้องกับแผนงานของธรรมนูญโรงเรียนหรืองานโครงการที่มีในแผนงานของธรรมนูญโรงเรียนให้มีในแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพราะจะเป็นการจัดการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งส่วนใหญ่การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โรงเรียนจะมอบให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นฝ่ายดำเนินการ ทำให้ได้แผนปฏิบัติการฯ ที่ขาดการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็แผนที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำมาเป็นกรอบในการดำเนินงานได้จริง เช่น ในด้านงบประมาณ เป็นต้น 3) การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด ต้องดำเนินงานตามแผนงาน งานโครงการที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติการประจำปี และพบว่าการทำงานที่ไม่ตรงกับแผนงานที่กำหนดจะส่งผลต่อการดำเนินงานในขั้นการตรวจสอบการประเมินตนเองและการเขียนรายงานประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2534, 1) ที่กล่าวว่านักบริหารบางคนไม่ค่อยนิยมชมชอบต่อการวางแผนเท่าใดนัก และมักจะต้องอยู่ในสภาพจำใจทำมากกว่า เพราะเห็นประโยชน์หรือความจำเป็น ดังเช่นที่เคยมีสำนวนพูดเล่นกันว่า "การวางแผน คืองานที่ต้องทำให้เสร็จ แต่ถึงเวลาแล้วไม่ได้ใช้" หรือ "แผนงานเมื่อทำเสร็จแล้วก็แล้วกันไป"

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอยู่ 2 ปัจจัย คือ 1) การกำหนดระบบของการตรวจสอบของโรงเรียนที่เป็นรูปธรรม ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถขยายผลการตรวจสอบเพื่อนำไปสู่การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและนำผลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบ บทบาทของผู้บริหารจะมีผลทำให้ผลการตรวจสอบลดความสำคัญลงหรือมีความสำคัญเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสงบ ลักษณะ (2541, 5-7) ที่กล่าวว่าขั้นตอนการดำเนินงานในระดับโรงเรียนนั้น โรงเรียนต้องศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา พัฒนา/กำหนดมาตรฐานคุณภาพ

การศึกษาที่มุ่งไปที่คุณลักษณะของผลผลิตทางการเรียนที่ต้องการ ประกอบด้วย พัฒนาระบบการจัดการเพื่อควบคุมให้มีการปฏิบัตินำไปสู่มาตรฐาน พัฒนาระบบการวัดการประเมิน การใช้ปัจจัย การจัดการระบบการและผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน และจัดตั้งองค์กรภายนอกที่จะมาตรวจสอบการจัดการและการเกิดผลตามมาตรฐาน 2) การพัฒนาบุคลากรด้านการตรวจสอบ บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาด้านการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, 25) ที่กล่าวว่าบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งที่นักบริหารงานบุคคลให้ความสำคัญในการบริหารงาน การบริหารงานบุคคลมีแนวคิดว่าควรรักษาคนดีไว้ ปรับปรุงคนที่มีจุดบกพร่องให้ดีขึ้นรวมทั้งการให้ความก้าวหน้าแก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อช่วยกันพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและยังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2541, 17-19) ที่สรุปว่าในการควบคุมมาตรฐานการทำงาน เพื่อนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่จะทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจตรงกันของผู้ปฏิบัติงาน เกิดความมั่นใจในคุณภาพของงาน เป็นการเฝ้าติดตามระบบคุณภาพและทำให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐาน

ขั้นที่ 4 การประเมินตนเอง มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประเมินตนเอง 2 ปัจจัย คือ 1) การกำหนดระบบการประเมินตนเอง โรงเรียนเอกชนสามัญฯ ทุกโรง จะต้องกำหนดแนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นของตนเอง โรงเรียนที่สามารถวางระบบการประเมินตนเองให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของตนจะทำให้โรงเรียนสามารถนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาบุคลากรด้านการประเมินตนเอง โรงเรียนเอกชนหลายโรงไม่สามารถนำผลการประเมินตนเองไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการประเมินตนเองขาดความเข้าใจในวิธีการประเมินตนเอง ไม่มีความรู้ในมาตรฐานและเกณฑ์ที่ปรากฏในธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งมีผลทำให้ผลการประเมินตนเองขาดประสิทธิภาพและความถูกต้อง สอดคล้องกับจรัส

นองมาก (2538, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การประเมินตนเอง ผู้ประเมินคือ คณะบุคคลที่ใกล้ชิดกับโรงเรียนโดยตรง พิจารณาสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในโรงเรียนเสนอผู้บริหาร การประเมินโดยคณะกรรมการตรวจเยี่ยม ซึ่งจะมีบุคลากรจากภายนอกที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาแต่ละระดับร่วมกับบุคลากรส่วนหนึ่งในโรงเรียนช่วยกันประเมินโดยจะอาศัยสิ่งที่ได้เห็นจากที่อื่นมาเป็นเกณฑ์ชี้แนะแนวการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การเขียนรายงานการประเมินตนเอง พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเขียนรายงานการประเมินตนเอง 2 ปัจจัย คือ 1) การเขียนรายงาน ผู้เขียนรายงานการประเมินตนเอง ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานจะทำให้การเขียนรายงานไม่สอดคล้องกับกระบวนการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, 132) ที่กล่าวว่า กฎพื้นฐานของระบบเอกสารคือ เขียนในสิ่งที่ทำและทำตามสิ่งที่เขียน มีเอกสารหลักคือ ระเบียบปฏิบัติ (Procedures) งานทุกอย่างที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพ จะต้องมีการวางแผนควบคุมและเขียนเป็นเอกสาร ผู้ปฏิบัติงานต้องทำเป็นรายละเอียดของระเบียบปฏิบัติและคู่มือการทำงาน (Work Instructions) ในจุดที่มีผลกระทบต่อคุณภาพ 2) การบูรณาการรายงานการประเมินตนเองของบุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างรายงานการประเมินตนเองของบุคลากรทุกคน ให้มีแบบแผนหรือรูปแบบเดียวกัน

ขั้นที่ 6 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลในขั้นนี้อยู่ 2 ปัจจัย คือ 1) การเตรียมการของโรงเรียนเพื่อรับการตรวจสอบและประเมิน ประกอบด้วย การวางตัวบุคลากรเพื่อรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการฯ จากภายนอก จะต้องเป็นบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ด้านความพร้อมของเอกสาร หลักฐาน และร่องรอยการปฏิบัติงาน จะต้องชัดเจน สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและถูกต้อง 2) มาตรฐานของคณะกรรมการตรวจสอบฯ

จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากภายนอกยังไม่มีคุณลักษณะและมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเพราะกรรมการแต่ละคนยังยึดติดกับพื้นฐานเดิมหรือประสบการณ์เดิมของตัวเอง ทำให้ผลการรับรองมาตรฐานขาดความน่าเชื่อถือ หรือขาดการยอมรับในผลการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, 39) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบใหม่ในบทบาทของผู้ประเมินยุคที่ 4 สรุปได้ 4 ประการ คือ ประการที่ 1 การเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ประการที่ 2 ผู้ประเมินจะต้องมีบทบาทเป็นทั้งผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าจะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ ประการที่ 3 บทบาทใหม่ของผู้ประเมิน คือ เป็นผู้สร้างความจริงขึ้นมากกว่าจะเป็นเพียงผู้ที่ค้นพบความจริง และประการที่ 4 ผู้ประเมินต้องละทิ้งบทบาทของการเป็นผู้สังเกตการณ์แบบไม่มีบทบาทและยอมรับบทบาทของตนเองว่าเป็นตัวกลางที่เปลี่ยนแปลง (Change Agent)

2.3 ปัจจัยด้านผลผลิต จากการศึกษาวิจัยพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีอยู่ 2 ปัจจัย คือ 1) การนำเอกสารหลักฐานและร่องรอยการทำงาน โดยเฉพาะร่องรอยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระยะแรก ทำให้การสรุปผลการดำเนินงานขาดความน่าเชื่อถือ ขาดเอกสารหลักฐานที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำมาใช้ในการอ้างอิง 2) กระบวนการสรุปผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยการจัดทำเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลและการสรุปผลการปฏิบัติงาน โดยพบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนจะขาดหลักเกณฑ์ วิธีการและรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นระบบตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, 98-101) ได้กล่าวถึงวงจรของระเบียบวิธีประเมิน ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ขั้นที่ 2 วางแผนการประเมิน ขั้นที่ 3 ดำเนินการประเมินตามแผน ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินแต่ละข้อ แล้วสรุปข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขั้นที่ 5 รายงานผลการประเมินโดยรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบของเอกสารต่างๆ

นอกจากนี้แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบ ISO 9000 จะให้ความสำคัญของเอกสารการปฏิบัติงาน ซึ่งใช้เป็นเอกสารหลักฐานในการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, 127) ดังนั้นจากผลการวิจัยที่ค้นพบจึงไม่สอดคล้องกับระเบียบและวิธีการประเมินและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบ ISO 9000 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งบุคลากรต่างๆ จะเคยชินกับการปฏิบัติงานในระบบเดิมที่ไม่มีการจัดทำเอกสารหลักฐานต่างๆ ไว้ ดังนั้นเมื่อนำผลการปฏิบัติดังกล่าวมาตรวจสอบและประเมินเพื่อสรุปผลการดำเนินงานจึงดำเนินการค่อนข้างยาก เป็นสาเหตุให้โรงเรียนไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

3. ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินตนเอง ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานในขั้นตอนนี้คือ ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเองของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยพบว่าบุคลากรไม่สามารถที่จะสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบและประเมินตนเองที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการสรุปผล วิเคราะห์ผลการตรวจสอบและประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, 95) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการประเมิน โดยกล่าวว่า การประเมินโครงการหรืองานใดๆ จะได้ผลหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ในบางสถานการณ์ปัจจัยเหล่านี้กลายเป็นปัญหาและอุปสรรคของการประเมิน อันอาจทำให้การประเมินนั้นล้มเหลว ขาดความถูกต้องและไม่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการประเมิน ได้แก่ 1) ขาดการวางแผนการประเมิน ไม่มีการการนำผลการประเมินไปใช้ การประเมินมีลักษณะเป็นการดำเนินงานเฉพาะหน้า 2) ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินแต่ละครั้ง 3) ผู้ประเมินขาดความรู้

ความสามารถในการประเมินอย่างเป็นระบบ 4) ไม่มีการกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน 5) คำถามไม่ครอบคลุมในสิ่งที่มุ่งประเมิน ทำให้ผลการประเมินขาดคุณภาพ 6) ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาของตนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบ การประเมินตนเอง และการเขียนรายงานประเมินตนเองโดยให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หามาตรการส่งเสริมอาชีพครูโรงเรียนเอกชนให้มีความมั่นคงมากกว่าเดิม เพื่อลดอัตราการลาออกของครูให้น้อยลง ทำให้การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 โรงเรียน

1.1.1 โรงเรียนควรพิจารณาดำเนินการเพื่อการรองรับการตรวจรับรองเพื่อการประกันคุณภาพ โดยเน้นปัจจัยด้านกระบวนการมากกว่าปัจจัยด้านการนำเข้าและปัจจัยด้านผลผลิต เนื่องจากปัจจัยด้านกระบวนการส่งผลต่อการประกันคุณภาพมากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ

1.1.2 ควรเปิดโอกาสให้มีการเพิ่มเติมปัจจัยอื่นที่โรงเรียนคิดว่าเป็นความต้องการหรือคาดหวังของโรงเรียนและชุมชน ที่อยู่นอกเหนือปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

1.1.3 โรงเรียนควรยึดแนวทางการบริหารงานเดิมของโรงเรียนเป็นหลักแล้วพิจารณางาน/โครงการจัดทำขึ้นตามธรรมนูญโรงเรียนที่ครอบคลุมปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัยให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารงานเดิมของโรงเรียน

1.1.4 กำหนดให้มีวิธีการที่หลากหลายในการรายงานผลการปฏิบัติงานสู่สาธารณชน เช่น จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ในแหล่งชุมชน ศูนย์การค้า เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาและการปฏิบัติงานที่จะทำต่อไป

1.1.5 โรงเรียนควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเพิ่มบทบาทในด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการให้มากกว่าการใช้เป็นแหล่งสนับสนุนในด้านปัจจัย เช่น เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียน ร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงานและร่วมประเมินตนเองของโรงเรียน เป็นต้น

1.1.6 โรงเรียนเอกชนควรมีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาพร้อมกับสถาบันการศึกษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียง เช่น การจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน (Cluster School)

1.1.7 ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านวิชาการ นอกเหนือจากหน้าที่การงานที่รับผิดชอบอยู่แล้ว เช่น พัฒนาในด้านการเขียนโครงการ การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลข้อมูล การเขียนรายงานเชิงวิชาการ เป็นต้น

1.1.8 โรงเรียนควรนำระบบการบริหารงานคุณภาพมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยดำเนินการร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1.2.1 ก่อนที่จะมีการประกาศผลการรับรองมาตรฐานการศึกษา ควรแจ้งให้โรงเรียนได้รับทราบผลพร้อมทั้งเหตุผลในการพิจารณาให้การรับรองหรือไม่รับรองมาตรฐานการศึกษาก่อน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้ชี้แจงในกรณีที่โรงเรียนไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับผลการพิจารณาให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

1.2.2 ควรเพิ่มบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ คือ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอในด้านการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทด้านวิชาการ

1.2.3 ควรปรับแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ใน 4 ด้าน คือ

1) การปรับปรุงปัจจัย 7 ปัจจัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ

2) การปรับธรรมนูญโรงเรียน

3) การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการภายในโรงเรียน

4) การปรับแนวทางการตรวจสอบและประเมินตนเองของโรงเรียน

1.2.4 ควรมีการพัฒนาแนวทางการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบให้มีบรรทัดฐานและมาตรฐานที่เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน

1.2.5 ควรมีการกำหนดเกณฑ์และปัจจัยในการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานให้เหมาะสมกับโรงเรียนเอกชนแต่ละประเภท

1.2.6 ควรมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนสำหรับโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา เช่น ให้โอกาสโรงเรียนปรับปรุงในระยะเวลาที่กำหนดและทำการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานใหม่อีกครั้ง หรือรายงานให้สาธารณชนทราบสำหรับโรงเรียนเอกชนที่ไม่ยื่นเรื่องขอรับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนเอกชนฯ ดำเนินการด้านการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และเพื่อให้การประเมินเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาไม่ใช่การประเมินเพื่อจับผิดหรือลงโทษ

1.2.7 ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนฯ นำระบบการบริหารจัดการศึกษามาใช้ในรูปแบบของคณะกรรมการ หรือการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียนให้มากที่สุด แทนการบริหารจัดการในลักษณะรวมอำนาจหรือผูกขาดอำนาจไว้ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติการเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมไปยังผู้เกี่ยวข้องระดับนโยบาย เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือคณาจารย์ในสาขาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางและเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมาเป็นการประกันคุณภาพตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2540). แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

✓ จันทราณี สงวนนาม. (2533). คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียนและความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก <http://www.onec.go.th> 26 มิถุนายน 2543.

จำรัส นองมาก. (2538). รายงานการวิจัยเรื่อง การรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชน: แนวทางพัฒนาเพื่อเสริมบทบาทการแบ่งเบาภาระของรัฐ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2531). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2539). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาลักษณ์สุตร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา) เซวง ซีนธีรพงศ์. (2538). ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก <http://www.onec.go.th> 26 มิถุนายน 2543.

ธงชัย สันติวงษ์. (2534). การวางแผน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บัณฑิต ศรีอินทร์. (2538). องค์ประกอบที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการตามความเห็นของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในภาคใต้ [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก <http://www.onec.go.th> 26 มิถุนายน 2543.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซท.

เพ็ญรุ่ง กวีรัตน์ธำรง. (2538). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก <http://www.onec.go.th> 26 มิถุนายน 2543.

วิชัย ต้นศิริ. (2542). โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต: แนวคิดสู่การปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยากร เชียงกุล. (2540). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สงบ ลักษณะ. (2541). แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารข้าราชการครู, 18, 2-7.

สภาาร่างรัฐธรรมนูญ. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารวิชาการ, 4 (เมษายน), 30-36; (พฤษภาคม), 27-40; (มิถุนายน), 34-44; (กันยายน), 17-27.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ระบบ
การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2540). แนวทาง
พัฒนาและรับรองคุณภาพการศึกษาเอกชน: ฉบับ
โรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2540). วัจจันทรเกษม
ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภา.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). สักยภาพใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การ
ศาสนา.

สุรชาติ สังข์รุ่ง. (2543). ในการปฏิรูปครู คณาจารย์และ
บุคลากรทางการศึกษา. ใน 108 ปีกระทรวงศึกษา-
ธิการ การปฏิรูปการศึกษา (หน้า 30-38). กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.